

Podmoduł 2:

Autonomiczne pojęcie „sądu państwa członkowskiego”

Finansowane przez
Unię Europejską

I. Autonomiczne pojęcie prawa Unii Europejskiej

- Zgodnie z artykułem 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), „sądy państw członkowskich” mogą zwracać się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z odesłaniem prejudycjalnym.
- Niemniej jednak, nie każdy organ uznawany w prawie krajowym za „sąd” może zostać zakwalifikowany jako taki na potrzeby odesłania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości.
- Pojęcie „sądu” w rozumieniu artykułu 267 TFUE stanowi autonomiczne pojęcie prawa Unii Europejskiej.
- Oznacza to, że należy je oddzielić od znaczenia, jakie nadaje mu prawo krajowe państwa członkowskiego.
- Aby ustalić, czy dany sąd krajowy spełnia kryteria pozwalające na wystąpienie z odesłaniem prejudycjalnym do TSUE, Trybunał opracował wykaz kryteriów kwalifikujących.

II. Przestanki uznania organu za „sąd”

- Organ może zostać uznany za sąd i tym samym uprawniony do dokonania odesłania prejudycjalnego, jeżeli spełnia następujące przesłanki (sprawa [C-407/98, Abrahamsson](#), pkt 29):
 - organ odsyłający został ustanowiony na mocy prawa,
 - organ odsyłający ma charakter stały,
 - właściwość organu odsyłającego ma charakter obowiązkowy,
 - organ odsyłający stosuje procedurę kontradyktoryjną,
 - organ odsyłający stosuje przepisy prawa (a nie orzeka wyłącznie według zasad słuszności – *ex aequo et bono*),
 - organ odsyłający jest niezależny.

Zestaw tych przesłanek określany jest również mianem kryteriów *Vaassen-Göbbels*, ponieważ zostały one po raz pierwszy sformułowane w sprawie [C-61/65, Vaassen-Göbbels](#)

III. Kiedy sądy nie mogą dokonać odesłania prejudycjalnego

- W niektórych sprawach TSUE stwierdził, że nie jest właściwy do rozpoznania odesłań prejudycjalnych przekazanych przez sądy krajowe, ponieważ nie spełniały one kryteriów uznania za „sąd” w rozumieniu art. 267 TFUE.
- W sprawie [C-111/94, Job Centre](#), TSUE uznał, że Wydział Cywilny i Karny Sądu Rejonowego w Mediolanie nie był uprawniony do wystąpienia z odesłaniem prejudycjalnym w postępowaniu dotyczącym rejestracji spółki, ponieważ postępowanie to nie miało charakteru spornego.
- TSUE stwierdził, że sąd włoski wykonywał funkcję administracyjną, a nie sądową, i w związku z tym nie mógł wystąpić z odesłaniem prejudycjalnym.
- Podobnie, w sprawie [C-96/04, Stadt Niebüll](#) TSUE uznał, że niemiecki sąd rodzinny, rozstrzygający o prawie jednego z rodziców do wyboru nazwiska wspólnego dziecka, wykonywał funkcję administracyjną, a zatem nie mógł wystąpić z odesłaniem prejudycjalnym.

IV. Który organ w ramach sądu może wystąpić z pytaniem prejudycjalnym?

- W ramach „sądu” zasadniczo to sędziowie są uprawnieni do kierowania pytań prejudycjalnych do TSUE.
- Sędziowie posiadają niezbędną niezależność, która stanowi podstawowy warunek bycia uprawnionym do wystąpienia z pytaniem prejudycjalnym do TSUE.
- Na przykład w sprawie [C-503/15, Margarit Panicello](#), hiszpański sekretarz sądowy (*secretario judicial*) był organem w ramach sądu hiszpańskiego, który skierował pytanie prejudycjalne w kontekście postępowania o odzyskanie kosztów zastępstwa prawnego.
- TSUE uznał, że sekretarz sądowy nie był uprawniony do skierowania pytania prejudycjalnego z dwóch powodów:
- W postępowaniu o odzyskanie kosztów zastępstwa prawnego sekretarz sądowy wykonywał funkcje administracyjne, a nie sądowe, co jest wymagane przy kierowaniu pytania prejudycjalnego.
- Ponadto TSUE stwierdził, że w tym postępowaniu sekretarz sądowy nie spełniał wymogu niezależności, ponieważ mógł podlegać instrukcjom swojego przełożonego hierarchicznego

V. Czy prokurator krajowy może wystąpić z pytaniem prejudycjalnym?

- Zasadą ogólną jest, że prokuratorzy krajowi nie spełniają kryteriów uznania ich za sąd uprawniony do kierowania pytań prejudycjalnych do TSUE.
- Na przykład w sprawie [C-66/20, Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung Münster](#), TSUE uznał, że nie ma jurysdykcji do rozpoznania pytania prejudycjalnego skierowanego przez włoskiego prokuratora generalnego w kontekście wykonania europejskiego nakazu dochodzeniowego, ponieważ takie postępowanie nie miało charakteru sądowego.
- Niemniej jednak w sprawie [C-14/86, Pretore di Salò](#), Trybunał uznał, że włoski sędzia wykonujący funkcje oskarżyciela może skierować pytanie prejudycjalne, ponieważ „działał w ogólnych ramach swojego zadania orzekania – niezależnie i zgodnie z prawem – w sprawach należących do jego właściwości na mocy prawa, nawet jeśli niektóre funkcje tego sądu w postępowaniu, które doprowadziło do skierowania pytania prejudycjalnego, nie mają ściśle rzecz biorąc charakteru sądowego” (pkt 7).

VI. Czy sąd z państwa spoza UE może wystąpić z pytaniem prejudycjalnym?

- Artykuł 267 TFUE wyraźnie stanowi, że jedynie sądy państw członkowskich mogą kierować pytania prejudycjalne do TSUE.
- Na przykład w sprawie in [C-391/97, Andersson](#), TSUE orzekł, że nie ma jurysdykcji do rozpoznania pytania prejudycjalnego skierowanego przez sąd szwedzki, ponieważ pytanie to zostało wniesione przed przystąpieniem Szwecji do Unii Europejskiej.
- Sądy terytoriów zamorskich państw członkowskich, w których stosuje się prawo Unii Europejskiej, mogą natomiast kierować pytania prejudycjalne do TSUE.
- Tak było w sprawach [C-100/89 i C-101/89, Kaefer](#), w których TSUE uznał swoją jurysdykcję do rozpoznania pytania prejudycjalnego skierowanego przez organy w Papeete, na terytorium Polinezji Francuskiej.

VII. Czy sąd międzynarodowy może wystąpić z pytaniem prejudycjalnym?

- Jako że jedynie „sądy państw członkowskich” mogą kierować pytania prejudycjalne do TSUE, z tej procedury wyłączone są sądy międzynarodowe, ustanowione na mocy traktatu lub konwencji międzynarodowej.
- Niemniej jednak TSUE przyjął pytanie prejudycjalne od Sądu Beneluksu (sprawa [C-337/95, Parfums Christian Dior](#)).
- Wynikło to z faktu, że Sąd Beneluksu jest sądem trzech państw członkowskich (Belgii, Niderlandów i Luksemburga), posiadającym jurysdykcję w zakresie wykładni Jednolitego prawa Beneluksu o znakach towarowych, a w ramach tej działalności może mieć do czynienia ze stosowaniem prawa Unii Europejskiej.
- Dlatego, podobnie jak każdy sąd państwa członkowskiego, Sąd Beneluksu jest również uprawniony do kierowania pytań prejudycjalnych do TSUE.

VII. Czy trybunał arbitrażowy może kierować pytania prejudycjalne do TSUE?

- Jedną z cech charakterystycznych trybunałów arbitrażowych jest to, że ich właściwość ma co do zasady charakter nieobowiązkowy – to strony sporu decydują, czy chcą poddać go pod rozstrzygnięcie trybunału arbitrażowego.
- Z tego właśnie powodu TSUE wielokrotnie wskazywał, że trybunały arbitrażowe nie mogą kierować pytań prejudycjalnych.
- W sprawie [C-102/81, Nordsee](#) TSUE podkreślił, że to strony sporu postanowiły przedłożyć sprawę trybunałowi arbitrażowemu, a nie sądowi powszechnemu – i uznał to za jedną z przyczyn stwierdzenia braku swojej jurysdykcji do rozpoznania odesłania prejudycjalnego.
- Niemniej jednak, jeżeli postępowanie arbitrażowe ma charakter obowiązkowy, wówczas taki trybunał może być uprawniony do skierowania pytania prejudycjalnego.

VIII. Inne krajowe organy i instytucje, które mogą być uprawnione do kierowania pytań prejudycjalnych

- Istnieją również krajowe organy i instytucje, które – choć jako takie nie są sądami – mogą spełniać wszystkie przesłanki wymagane przez TSUE, aby zostać uznane za „sąd” uprawniony do skierowania pytania prejudycjalnego.
- Przykładem jest sprawa [C-246/80, Broekmeulen](#), w której TSUE uznał, że organ odwoławczy niderlandzkiego stowarzyszenia zawodowego lekarzy stanowi „sąd” uprawniony do skierowania pytania prejudycjalnego do TSUE, ponieważ postępowanie przed tym organem miało charakter kontradyktoryjny, a jego decyzje były ostateczne (pkt 16).
- Niemniej jednak w ostatnich dwóch dekadach TSUE przyjmuje bardziej restrykcyjne podejście wobec możliwości przyznania takiego uprawnienia organom administracyjnym wykonującym funkcje sądowe.
- Zmianę tego podejścia widać w sprawach [C-67/91, Asociación Española de Banca Privada](#) oraz [C-53/03, Syfait](#). W pierwszej z nich TSUE przyjął pytanie prejudycjalne od hiszpańskiego sądu ds. konkurencji, natomiast w drugiej uznał, że grecki sąd ds. konkurencji nie jest uprawniony do kierowania pytań prejudycjalnych.

REPUBLIC OF SLOVENIA
GOV.SI

Abogacia
Española
CONSEJO GENERAL

National Courts
Administration
Finland

IN COOPERATION WITH

□ FACULTY OF LAW,
ECONOMICS
AND FINANCE

Treść niniejszej publikacji odzwierciedla poglądy autora i stanowi jego/jej wyłączną odpowiedzialność. Komisja Europejska nie ponosi żadnej odpowiedzialności za wykorzystanie zawartych w niej informacji.

Finansowane przez
Unię Europejską